

D ů v o d y:

Není nezákonným rozhodnutí nižších soudů, pokud zamítly opověď doplňku stanov v § 5 c), poněvadž podle zjištění okolností jde o právní výklad předpisů vládního nařízení č. 261/1934 a č. 303/1936 Sb. z. a n., a nelze důvodně tvrditi, že by výklad ten se přičil jasnému a nepochybnému znění zákona, jehož tu bylo užito.

Nelze tudíž přehlédnouti, že dle původních stanov (§ 5) mohli býti členy družstva jen osoby určitého povolání, pro něž byl vymezen účel a předmět podnikání, kdežto dle změněných stanov v § 5 c) bylo by družstvo postaveno na daleko širší základnu bez omezení na povahu povolání osob se přihlásivších, pro něž by tu povstal peněžní ústav vpravdě nový, dosud neexistující.

Právem v tomto postupu stěžovatelově spatřovaly nižší soudy nedovolené rozšiřování podniku družstevního, po případě, že byl tím oklikou sledován účel, aby se obešel zákaz zřizování nových peněžních ústavů.

Čís. 16855.

Spořitelny zák. č. 302/1920 Sb. z. a n.

Spořitelna může peněz u ní uložených upotřebiti na stavbu budovy pro vlastní účely pouze se schválením státního dohlédacího úřadu a v jeho mezích. To platí též o nákladech na obstarání plánů, rozpočtů a na stavební dozor. Byla-li za uvedené práce smluvena vyšší odměna, než která byla dovolena v mezích schválení, není neplatná celá smlouva, nýbrž pouze její část, jež se přiči schválení dohlédacího úřadu, a spořitelna může žádati vrácení oné částky s úroky, kterou dala na základě neplatné části smlouvy.

Ustanovení §§ 1174, 1432 obč. zák. nelze užítí v takových případech.

(Rozh. ze dne 12. dubna 1938, Rv I 1869/36.)

Srov. rozh. č. 15969, 16641 Sb. n. s.

Žalující spořitelna jako právní nástupkyně spořitelny obce S. se na žalovaném domáhá vrácení částky 54.192 Kč 30 h s úroky (částečně zkapitalisovanými), která mu byla vyplacena za vypracování plánů a rozpočtů na novostavbu spořitelní budovy a za stavební dozor a vedení, a tvrdí, že smlouva v té příčině se žalovaným uzavřená nebyla právně závazná, správně že byla neplatná. Právní předchůdkyně žalující spořitelny byla spořitelnou ve smyslu § 1 zákona ze dne 14. dubna 1920, č. 302 Sb. z. a n. a jejím jménem uzavřeli Rudolf H. jako předseda ředitelství a Konrád K. jako jeho náměstek se žalovaným smlouvu, o níž jde. Výbor spořitelny, jemuž podle § 12 č. 7 stanov náleželo povolovati investiční a jiné mimořádné výlohy, převyšující běžnou správní potřebu, se na oné smlouvě výslovně neusnesl. N i ž š í s o u d y zamítly žalobu.

N e j v y š š í s o u d uložil soudu prvé stolice další jednání a nové rozhodnutí.

D ů v o d y:

Nižší soudy vycházely v rozhodnutí o žalobním nároku z úvahy, že v postupu spořitelního výboru, zejména v jeho usneseních ze dne 13. března 1931 o koupi pozemku na stavbu po případě o stavbě budovy spořitelny, a ze dne 29. dubna 1932 o schválení zprávy předsedy o provedené již stavbě budovy, jest obsaženo také mlčky udělené schválení smlouvy o dílo se žalovaným uzavřené (§ 863 obč. zák.), čímž byl zhojen její původní nedostatek. Tím však nevystihly pravou podstatu věci.

V § 15 zák. č. 302/1920 Sb. z. a n. se stanoví, že se zužitkování peněz uložených do spořitelny musí dítí způsoby poskytujícími dostatečné jistoty, a jsou pak pod písm. a) až h) uvedeny příkladmo různé takové způsoby. Nákup nemovitosti mezi nimi uveden není. Ale v posledním odstavci se stanoví, že spořitelny smějí užití způsobů pod c), e), f), g), h), jakož i jiných v tomto paragrafu neuvedených způsobů jen, pokud k tomu dosáhnou povolení státní správy. Takto je tedy již zákonem samým stanoveno, že spořitelny smějí z peněz do nich uložených kupovati nemovitosti jen se svolením státní správy (rozh. č. 15969 Sb. n. s.), a téže zásady jest užití i tehdy, když nejde o koupi nemovitosti, nýbrž o vystavění budovy z peněžních prostředků spořitelny. Ve shodě s uvedeným zákonem předpisují stanovy spořitelny obce S., schválené dne 3. května 1924 ministerstvem vnitra, že spořitelna potřebuje schválení státního dohlédacího úřadu (§ 32 zák. č. 302/1920 Sb. z. a n.) jak při nabývání nemovitostí exekuční dražbou, tak i při koupi nemovitostí pro vlastní účely (§ 59). V posléze uvedeném případě smělo se nabytí nemovitosti pro vlastní účely spořitelny kromě toho dítí pouze v mezích rezervního fondu. Z toho však plyne, že nabývání nemovitostí bez schválení státního dohlédacího úřadu a způsobem nevyhovujícím uvedeným předpisům je spořitelnám zákonem zakázáno. Ve smyslu § 15, posl. odst., zák. č. 302/1920 Sb. z. a n. je tedy spořitelnám dovoleno, aby z peněz do nich uložených vystavěly budovu pro vlastní účely pouze se schválením státního dohlédacího úřadu a v mezích tohoto schválení. Smlouvy příčí se dotčeným ustanovením nutno proto pokládati za neplatné (§ 879, odst. 1, obč. zák.). K vystavění budovy, jejíž celkový náklad má tímto způsobem býti omezen v zájmu řádného hospodaření spořitelny a též v zájmu vkladatelů, náleží nejen stavební náklad v užším slova smyslu, ale i náklad na opatření plánu, rozpočtů, na dozor na stavbu a její vedení. Strany mohly tedy sice platně ujednat, že žalovaný dodá spořitelně potřebné plány a rozpočty a že bude pověřen dozorem nad stavbou a jejím vedením, ale výše úplaty žalovanému za to příslušející mohla býti smluvna jen za podmínek spořitelně zákonem nezakázaných. Byla-li přes to smluvna vyšší úplata nehledíc na meze zákonem stanovené, není ovšem neplatná celá smlouva, nýbrž neplatné bylo pouze dotčené dílčí ustanovení, jež netvořilo s ostatkem smlouvy nerozlučný

celek (rozh. č. 9837 Sb. n. s.). V souzené věci oznámilo ministerstvo vnitra jako dohlédací úřad již dopisem ze dne 2. února 1931 a 17. srpna 1931, že se zřením na výši rezervního fondu nemůže schváliti stavební náklad převyšující 600.000 Kč po případě 556.644 Kč 80 h, a schválilo konečně dne 3. září 1935 částku 627.847 Kč 26 h, čítaje v to kupní cenu za pozemky ve výši 179.000 Kč. Ježto rezervní fond podle § 26 stanov jest vlastním jměním spořitelny, nebylo tudíž upotřebení jiných prostředků, spořitelně do správy svěřených, pro účely této stavby v souzeném případě vůbec schváleno. Byla-li za tohoto stavu věci úplata žalovaného smluvna určitou procentní sazbou ze stavebního nákladu, mohla se tato úmluva platně vztahovati pouze na částku 448.847 Kč 26 h, z níž jest odečísti správnou odměnu žalovaného. Že ta částka při uzavření smlouvy ještě nebyla stranám číselně známa, není tomu na překážku, neboť byla alespoň určitelná. Obě strany musily také již se zřením na zákonné předpisy počítati s tím, že částky převyšující zákonné meze nemohou míti význam. Ostatně je-li úmluva přičítící se zákonnému zákazu neplatná, nezáleží na tom, zda žalovaný věděl o uvedených výměrech dohlédacího úřadu či nikoliv. S nižšími soudy lze souhlasiti v tom, že schválení zprávy o provedené již stavbě budovy ze dne 29. dubna 1932 zahrnuje v sobě též mlčky daný souhlas k smlouvě uzavřené se žalovaným. Toto schválení působí však pouze potud, pokud se smlouva nepřičítí zákonu, neboť nicotný závazek nelze ani uznáním přeměnit v závazek platný (rozh. č. 10370 Sb. n. s.). Žalobkyně může proto na žalovaném žádati, aby vrátil se zákonnými úroky, co mu poskytla na základě neplatného dílčího ustanovení smlouvy; na tento nárok se nevztahuje ani ustanovení § 1174 obč. zák. (rozh. č. 4660 Sb. n. s.), ani § 1432 obč. zák.

Dovolací soud nemůže však ve věci samé rozhodnouti, ježto žalovaný proti žalovanému nároku namítal k započtení různé vzájemné pohledávky, jež jsou zčásti v právní souvislosti s žalobním nárokem a jimiž se nižší soudy vycházejíce z jiného právního názoru, nezabývaly. Bylo proto rozsudky obou nižších soudů zrušiti (§ 510 c. ř. s.) a usnésti se, jak se stalo.

Čís. 16856.

Příděl pozemku státním pozemkovým úřadem (nyni ministerstvem zemědělství) je právním aktem, jímž přídělce nabývá vlastnického práva k přidělenému pozemku i bez vkladu do pozemkových knih a bez hmotného odevzdání. Totéž platí, bylo-li původní mylné rozhodnutí o přídělu pozemku jedné osobě opraveno tak, že se pozemek přiděluje jinému. V takovém případě je pro otázku nabytí vlastnictví k přidělenému pozemku rozhodující jen opravené rozhodnutí a soudy jsou jím vázány.

(Rozh. ze dne 12. dubna 1938, Rv I 872/37.)

Srov. rozh. č. 7862, 7960 Sb. n. s.